

לכבוד: **משרד החינוך- הוועדה לקידום חיים בשותפות- צוות חיים בשותפות**

הנדון: **הצעה לקידום פעילות בין דתית במערכת החינוך**

שלום רב,

עמותת Search for Common Ground הינה עמותה בין לאומית, הפועלת ברחבי העולם, בדגש על אזורי סכסוך, לקידום אמון ושלום בין קהילות, קבוצות ועמים. העמותה פועלת זה למעלה מ- 20 שנה במזרח התיכון, ומפעילה פרויקטים שונים בישראל וברשות הפלשתינית, באמצעות צוות מומחים ומומחות בתחומי הגישור ויישוב סכסוכים.

בשנים האחרונות העמותה מפעילה פרויקט פנים ישראלי לקידום המעורבות של מנהיגות דתית- יהודית ומוסלמית, בקידום האמון והשלום בין העמים. במסגרת הפרויקט המשתתפים בחרו לפתח יוזמות שיפעלו בשטח, אשר נועדו לקדם השפעה בקרב קהילות דתיות ביחס לחשיבות השלום והאמון בין העמים. מרחב ההשפעה החינוכי היה בראש מענייני הקבוצה, ובמסגרתו פותחו 2 תוכניות חינוכיות, אשר אבקש להביאן לידיעתכם. תוכניות אלה נועדו לקדם שינוי בתפיסת השלום דווקא בקרב קבוצות דתיות- יהודיות ומוסלמיות בישראל, על בסיס האמונה הדתית והערכים המשותפים ליהדות ולאסלאם.

א. תוכנית חזון דתי לשלום:

תוכנית חינוכית הכוללת סדרת מפגשים על ההיבטים הדתיים המשותפים ביהדות ובאסלאם. התוכנית מיועדת להעברה בקבוצות של תלמידי תיכון/ מוסדות דתיים. התוכנית פותחה על ידי צוות משותף יהודי ומוסלמי, אשר ביקש לחשוף את הקהל הדתי לערכים, מסורות ומקורות מתוך הדת האחרת.

הצורך בפיתוח תוכנית חינוכית המיועדת למוסדות דתיים, התבסס בין היתר, על מחקרים שונים שנערכו בשנים האחרונות, אשר הצביעו על כך שבקרב קהילות דתיות ישנן תפיסות קיצוניות ודעות קדומות עמוקות ביחס לקבוצה האחרת. התפיסות השליליות על האחר עומדים לדעת מפתחי התוכנית בסתירה למקורות ולטקסטים הדתיים עצמם, הן ביהדות והן באסלאם, הרואים בשלום ערך מרכזי ביותר.

אחת מבין הנחות העבודה בתוכנית היא שבקרב קהל דתי יש כבוד ליראת שמיים, גם אם המדובר ביחס כלפי דת אחרת. היהדות והאסלאם הינן דתות בעלות ערכים ורעיונות משותפים רבים. אנו מאמינים שתוכנית חינוכית המאפשרת היכרות עם הדת האחרת, באמצעות מפגש בלתי אמצעי של הקבוצה עם צמד מנהיגים או מנהיגות- יהודי ומוסלמי, עשוי לאפשר שינוי עמדות, יצירת סקרנות ללמידה מעמיקה יותר וקידום האמונה בחשיבות השיח וההיכרות עם בני הדת האחרת.

התוכנית כוללת 4 מפגשים בני שעה וחצי, אשר עוסקים בערכים משותפים- המסורת הדתית, לוח השנה, היחס לאדם וקדושת החיים, הזיקה לארץ וקדושתה והיחס לגר ולאחר החי בתוכך.

במסגרת הפרויקט המשתתפים כבר העבירו כ- 100 מפגשים בקירוב לקבוצות של בני נוער וצעירים, תלמידי ישיבות, מכינות קדם צבאיות, מכללות חינוכיות ועוד. מצאנו שאחד המשבים המרכזיים הינו לאו דווקא על התוכן אלא על החיבור בין הדובר היהודי והמוסלמי וההשראה שהם מביאים למפגש. משוב נפוץ נוסף הוא על הגירוי ללמוד ולהכיר יותר את הדת האחרת. אין ספק שהאומץ של הדוברים והיכולת לדבר בשפה המוכרת לתלמידים איפשר למפגש להתגבר על מהמורות פוליטיות ואחרות.

ב. עיר מעורבת- קונפליקט או הזדמנות?

יזמה נוספת שהתפתחה בפרויקט שלנו התבססה על חוויותיהם של צמד מהמנהיגים בקבוצה- אישה דתיה יהודיה המתגוררת בלוד ומשתתף מוסלמי פעיל התנועה האיסלמית מרמלה. החיבור הכל כך לא מובן ביניהם התבסס על ההבנה שבערים המעורבות יש חשיבות מכרעת למנהיגות דתית סובלנית הפועלת לקירוב ולא להפרדה וקיטוב. פעילותם בשטח, במיוחד בעת מהומות מאי (שומר החומות) היוו מצע לשיחה משותפת מרתקת על התפקיד של הדתות בהרגעת המצב, בקידום שכנות המבוססת על כבוד הדדי ועוד.

בכדי לקדם את הפצת הערכים הללו התחלנו לארח קבוצות ליום סיור ולמידה על המצב בלוד ורמלה. הסיור מיועד לקבוצות של בני נוער, צעירים, סטודנטים וקהילות, אשר מבקשים להעמיק בהבנת האתגרים הרבים של ערים מעורבות, דרך העמקה בהבנת סיפורן של הערים לוד ורמלה. סיפורן של הערים הוא גם סיפור דתי, על אמונה ועל מקומה של כל קבוצה ודת בתוך המציאות העירונית. מפגש עם הנושא מעורר במשתתפים חוויות עוצמתיות, ומאפשר שיח עמוק ואמיץ על התפקיד של הדתות בקידום השלום, על היחס לאחר ועוד ועוד. ביקור, לרוב לראשונה, של קבוצה יהודית במסגד ושל קבוצה מוסלמית בבית כנסת, כמו גם השיחה עם מנהיגות דתית הפועלת לשינוי המצב, מעוררים תקווה לחיים בטוחים יותר בארץ הקודש.

הנחות המוצא שמלוות את המיזם הן שהערים המעורבות מספרות את הסיפור הישראלי- שכנות קרובה בין קבוצות השונות ונבדלות זו מזו בהיבטים רבים של החיים. לצד המורכבות הרבה, במיוחד כפי שנוכחנו לראות לצערנו במאי 2021, יש חשיבות גדולה להבנת המורכבות ולשאלות הרבות המתעוררות ביחס לערים המעורבות. לוד ורמלה הן מיקרו קוסמוס של מציאות העתיד הישראלי. הקשיים הרבים היום הם האתגרים עימם החברה הישראלית תצטרך להתמודד יותר ויותר. הסיור בשטח, המפגש הבלתי אמצעי עם המציאות דרך "הרגליים", השיחות המעמיקות עם נציגי הקהילות השונות הן הזדמנות ייחודית לחויית למידה משמעותית.

גם במיזם זה המיקוד הוא בקבוצות דתיות. בניגוד לקבוצות מהמגזר החילוני בהן המפגש האנושי והשיח על ערכים הינן במוקד, בקבוצות דתיות שאלת האמונה הדתית והתפקיד של האדם בעולם הינן במוקד. הקהל הדתי- היהודי והמוסלמי חווה במסגרת מיזם הסיורים חווייה משמעותית של למידה ושאלות נוקבות מתעוררות. אנו מאמינים שהמפגש של קבוצות עם מנהיגות דתית יהודית ומוסלמית מחזק את היסודות ליצירת תשתית של אמון והבנה אמפטית יותר.

אשמח להרחיב על כל אחת מהיזמות במידת העניין.

בכבוד רב,

דרור רובין- מנחה בכיר, עמותת SFCG

drorrubin@gmail.com

050-7503683